

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – våldtäkt m.m.

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

AH

Ombud och offentlig försvarare: advokaten AC

Överklagat avgörande

Svea hovrätts dom den 15 februari 2022 i mål B 13930-21

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen ska rubricera de gärningar som AH har dömts för enligt åtalpunkterna 2, 4, 8, 9, 10, 14 och 21 som våldtäkt och att AH, till följd av detta, ska dömas till ett väsentligt längre fängelsestraff än vad hovrätten bestämt.

Frågan i målet

Den fråga som jag bedömer är av intresse ur prejudikatsynpunkt är om en sexuell handling som består i att med fingrarna beröra en persons kön genom att sära på de inre blygdläpparna och vidröra slidmyningen och slemhinnorna samtidigt som beröringen filmas ska anses vara med hänsyn till kränkningens allvar jämförlig med samlag enligt 6 kap. 1 § brottsbalken.

Jag föreslår att Högsta domstolen, med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett om gärningarna inklusive uppsåt enligt åtalpunkterna 2, 4, 8, 9, 10, 14 och 21, meddelar prövningstillstånd i fråga om hur gärningarna ska rubriceras (prejudikatfrågan). Frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt (påföljd och eventuellt skadestånd) bör i så fall förklaras vilande.

Bakgrund

AH är dömd till fängelse i fem år för grov fridskränkning, kränkande fotografering (11 tillfällen), våldtäkt (3 tillfällen), våldtäkt, mindre grovt brott, (2 tillfällen), oaktsam våldtäkt (2 tillfällen), sexuellt övergrepp (8 tillfällen), sexuellt ofredande (6 tillfällen), barnpornografibrott och ringa narkotikabrott.

Beträffande gärningarna i åtalspunkterna 2, 4, 8, 9 10, 14 och 21 har hovrätten funnit det utrett att AH har genomfört sexuella handlingar mot målsägandena som bestått i att han inte helt kortvarigt berört målsägandenas kön genom att sära på de inre blygdläpparna och vidröra slidmynningen och slemhinnorna. Det är vidare enligt hovrätten utrett att beröringen har filmats av AH.

Vid bedömning av rubriceringsfrågan har både tingsrätten och hovrätten funnit att det inte varit frågan om sexuella handlingar som är jämförliga med samlag, varför gärningarna har rubricerats som sexuellt övergrepp och inte, enligt åtalet, som våldtäkt.

Tingsrätten och hovrätten har bedömt att filmandet inte påverkar hur gärningarna ska rubriceras, men däremot är försvårande vid bedömningen av straffvärdet.

Grunden för mitt överklagande

Rättslig reglering

Straffbestämmelsen om våldtäkt i dess nuvarande lydelse infördes år 2018 (prop. 2017/18:177). Flera lagändringar genomfördes då samtidigt i syfte att åstadkomma en ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet.

För våldtäkt döms, enligt 6 kap. 1 § brottsbalken, den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. Straffet är fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt.

Med begreppet ”sexuell handling” avses att det har förekommit en någorlunda varaktig beröring av den andres könsorgan eller den andres kropp med det egna könsorganet. Även handlingar som inte innefattar en sådan varaktig fysisk beröring kan omfattas. Det krävs dock i sådana fall att handlingen har en påtaglig sexuell prägel och är ägnad att tydligt kränka offrets sexuella integritet. (Se prop. 2004/05:45 s. 31–35, 135 och 140.)

År 2013 genomfördes lagändringar med syftet att ytterligare tydliggöra kränkningens betydelse vid avgränsningen av vilka andra sexuella handlingar än samlag som våldtäktsbestämmelsen omfattar. Innebörden av lagändringarna var att straffansvaret för våldtäkt, förutom samlag, skulle omfatta varje annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med

samlag. Med begreppet ”kränkningens allvar” uppfattades det bli mer tydligt att det centrala vid avgränsningen av våldtäktsbestämmelsen är kränkningen genom den sexuella handlingen och inte sexualhandlingens tekniska karaktär. Avgränsningen av det straffbara området för våldtäkt skulle dock även fortsättningsvis ske med utgångspunkten att våldtäktsbestämmelsen ska vara reserverad för de allvarligaste sexuella kränkningarna. (Se prop. 2012/13:111 s. 34, 37 och 111.)

I förarbetena angavs följande (a. prop. s. 111 f.).

En objektiv bedömning ska göras av om handlingen i varje enskilt fall typiskt sett innebär en sådan lika allvarlig kränkning som den som kan uppkomma vid ett påtvingat samlag. Vid bedömningen av graden av kränkning är det inte hela gärningen, med de medel som gärningsmannen har använt för att genomföra den, som ska bedömas utan enbart omständigheterna kring den sexuella handlingen. Exempel på omständigheter kring den sexuella handlingen som kan påverka bedömningen av kränkningen är den sexuella handlingens varaktighet, om den varit förenad med smärta, sår eller annan kroppsskada samt om den i övrigt innehållit förödmjukande eller förnedrande inslag. Även andra omständigheter kan finnas som i ett enskilt fall får betydelse för den samlade bedömningen av kränkningen genom den sexuella handlingen. Vid avgränsningen ska dock alltjämt beaktas att våldtäktsbestämmelsen ska vara reserverad för de mest allvarliga sexuella kränkningarna.

Som exempel på sexuella handlingar förutom samlag som omfattas av bestämmelsen kan nämnas bl.a. orala och anala samlag samt att föra in föremål, fingrar eller en knytnäve i en kvinnas underliv. Även att föra in t.ex. föremål eller fingrar i anus på en person omfattas (prop. 2004/05:45 s. 136). Vad gäller orala samlag omfattar bestämmelsen sådana oavsett om det är fråga om ett heterosexuellt eller homosexuellt övergrepp (prop. 1983/84:105 s. 17 och prop. 2004/05:45 s. 46). Även ett oralt övergrepp innebärande att en gärningsman med sin tunga berör en kvinnas underliv kan ur kränkningshänseende vara att anse som lika allvarligt som ett påtvingat samlag oavsett om handlandet innefattar penetration eller inte. Vad däremot gäller sådana sexuella handlingar som att gärningsmannen onanerar på offret eller förmår offret att onanera åt gärningsmannen bör dessa ur kränkningshänseende även fortsättningsvis i de flesta fall inte anses som jämförliga med samlag (prop. 2004/05:45 s. 46, 59 och 135 ff). En bedömning av relevanta omständigheter måste dock alltid göras för att i varje enskilt fall bedöma graden av kränkning.

I förarbetena till de senaste lagändringarna om sexualbrottslagstiftningen år 2018 uttalades följande med anledning av förslag och bedömningar från sexualbrottskommittén för att åstadkomma ett könsneutralt samlagsbegrepp (prop. 2017/18:177 s. 27 f.).

I Nationalencyklopedin definieras samlag som: ”Akt där två eller flera personer förenas sexuellt. Ett samlag kan vara vaginalt, analt eller oralt. Samlag är inte alltid penetrerande.” Definitionen av samlag enligt Svenska Akademiens ordlista är ”sexuellt umgänge”. Det finns således ingen enhetlig definition av samlag. Begreppet samlag har enligt regeringens uppfattning därmed förlorat en stor del av sin betydelse som jämförelsenorm. Samlagsbegreppet har även vållat en del problem i rättstillämpningen. Framförallt är det definitionen av oralt samlag som orsakat tillämpningssvårigheter. En handling bestående i att en gärningsman med sin mun berört offrets underliv utan att det varit fråga om penetration har i rättstillämpningen inte ansetts jämförlig med vad som brukar avses med oralt samlag (jfr NJA 2008 s. 1096 II). Med anledning av nämnda rättsfall har dock förtydligats att orala övergrepp bestående i att någon med tunga vidrör en kvinnas underliv kan utgöra en handling jämförlig med samlag, oavsett om penetration skett eller inte (se prop. 2012/13:111 s. 38).

Mot denna bakgrund framstår det inte som en lämplig lösning att lägga till ytterligare jämförelsenormer i lagtexten som kan vara svåra att definiera. Lagändringarna år 2013 innebar ett ökat fokus på kränkningen vid avgränsningen av den sexuella handlingen. Det fanns tecken på att lagstiftarens intentioner, att avgränsningen i första hand inte ska göras utifrån en jämförelse mellan sexualhandlingar utan mellan kränkningar, inte fullt ut fått genomslag. För att tydliggöra att det i första hand är en bedömning av kränkningen vid en sexuell handling som ska göras ändrades därför våldtäktsbestämmelsen så att straffansvaret för våldtäkt, förutom samlag, skulle omfatta varje annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. En naturlig fortsättning på den utvecklingen skulle kunna vara att ta bort samlaget som jämförelsenorm och låta straffansvaret för våldtäkt omfatta varje sexuell handling som innebär en allvarlig kränkning med hänsyn till dess art eller omständigheterna i övrigt. Redan 1998 års sexualbrottskommitté, som ville göra regleringen mer "teknikberoende", föreslog att bestämmelsen om våldtäkt inte längre skulle ha ett påtvingat vaginalt samlag som jämförelsenorm eller att ett sådant samlag skulle vara bestämmande för "kränkningshöjden". Förslaget kritiserades dock av flera remissinstanser och regeringen instämde i kritiken att tillämpningen av en sådan bestämmelse kunde väntas medföra betydande svårigheter att avgränsa det brottsliga området. Ett ytterligare skäl till att regeringen ansåg att tillräckliga skäl inte fanns att ändra bestämmelsens utformning på det sätt kommittén föreslagit var att några tillämpningsproblem inte heller var kända (se prop. 2004/05:45 s. 46). Liknande uttalanden gjordes av regeringen i samband med lagändringarna år 2013 (se prop. 2012/13:111 s. 36).

I lagrådsremissen *Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar*, som beslutades den 24 februari 2022, har regeringen nyligen lämnat förslag om ändringar i 6 kap. 1 § första stycket brottsbalken som innebär att samlagsbegreppet ändras från att omfatta vaginala samlag till att omfatta även anala och orala samlag och att minimistrafvet för våldtäkt höjs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2022.

Med vaginalt samlag avses detsamma som hittills, dvs. att ett manligt och kvinnligt könsorgan kommit i beröring med varandra. Med analt samlag avses att ett manligt könsorgan kommit i beröring med analöppning. Begreppen vaginalt samlag och analt samlag kräver inte att samlaget har innefattat penetration. Med oralt samlag avses i detta sammanhang kontakt mellan könsorgan och mun, oavsett om penetration har skett. De föreslagna ändringarna innebär att det i fråga om anala och orala samlag inte ska göras någon prövning av kränkningens allvar. Även om dessa handlingar i praktiken redan alltid omfattas av våldtäktsbestämmelsen bedöms den föreslagna förändringen innebära en ökad tydlighet i fråga om bestämmelsens innebörd. (A.a. s. 34 och 82 f.)

När det gäller andra sexualhandlingar än samlag blir det även fortsättningsvis nödvändigt att ta ställning till om handlingen, i det enskilda fallet, med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. Följande anges (a. a. s. 82 f.).

Bestämmelsen omfattar alltså även fortsättningsvis handlingar som innebär en lika allvarlig kränkning som den som typiskt sett uppkommer vid ett ofrivilligt samlag. Vid bedömningen av om en viss handling på detta sätt är jämförlig med samlag kan äldre förarbeten och dagens inarbetade praxis i stora delar fortsätta att tillämpas. Att jämförelsen nu ska ske med samlag enligt ett vidare samlagsbegrepp kan dock komma att innebära en viss begränsad utvidgning av tillämpningsområdet. Att närmare bedöma vilka handlingar som med hänsyn till kränkningens allvar ska anses jämförliga med samlag blir ytterst en fråga för rättstillämpningen. Som hittills

ska det göras en objektiv bedömning av om handlingen i varje enskilt fall innebär en lika allvarlig kränkning som den som kan uppkomma vid ett ofrivilligt samlag.

Praxis

Högsta domstolens domar den 17 november 2021 i mål B 4072-21 och B 4645-21 "Våldtäkt mot barn eller sexuellt övergrepp mot barn? (I och II).

Högsta domstolen gjorde i dessa två avgöranden, som gällde sexuella handlingar mot barn, generella uttalanden om hur frågan om en sexuell handling är jämförlig med samlag ska avgöras enligt bl.a. följande. En jämförelse ska göras för att bestämma om kränkningen genom den sexuella handling som ska prövas är lika allvarlig som den kränkning som kan uppkomma vid ett samlag. Vid den jämförelsen ska beaktas att samlagsbegreppet i brottsbalken inte förutsätter mer än att könsdelar har kommit i beröring med varandra på ett inte alltför flyktigt sätt. Eftersom det rör sig om en bedömning av allvaret i intrånget i den personliga integriteten, kan den sexuella handlingen inte ses isolerad utan måste sättas in i det sammanhang där den förekommer. Hänsyn ska alltså tas till relevanta omständigheter kring handlingen. Som lagtexten är avfattad krävs det dock – för att omständigheter kring handlingen ska kunna beaktas – att dessa omständigheter utgör ett mera omedelbart led i utövandet av den sexuella handlingen. Bedömningen av om en kränkning är av sådant allvarligt slag att våldtäktsparagrafen ska tillämpas ska vidare göras utifrån att övergrepp genom samlag eller annat inträngande i kroppen typiskt sett utgör de mest kränkande sexuella övergreppen (jfr NJA 2008 s. 1096 I). Det ska alltså anses som särskilt kränkande att den sexuella handlingen innebär penetration.

NJA 2008 s. 482 (I och II).

(I) Högsta domstolen fann att den tilltalades handlande att sticka in sina fingrar i målsägandens underliv var en sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och övriga omständigheter var jämförlig med samlag. (II) Högsta domstolen uttalade att den sexuella handlingen att onanera åt en annan person i de flesta fall inte utgör ett sådant övergrepp som innefattat en kränkning jämförlig med den som uppstår vid ett påtvingat samlag. I det aktuella fallet, som avsåg ett sådant agerande mot en sovande 17-årig pojke, fann Högsta domstolen att det inte framkommit några skäl att bedöma gärningen på annat sätt. Gärningen bedömdes därför som sexuellt tvång enligt 6 kap. 2 § brottsbalken.

NJA 2008 s. 1096 (I och II).

(I) En person hade åtalats för den sexuella handlingen att han lagt sin penis mellan ett 7-årigt barns skinkor. Högsta domstolen fann med hänsyn främst till att händelseförloppet var kortvarigt och att någon beröring inte skett med målsägandens könsorgan eller analöppning att den sexuella handlingen inte borde anses utgöra ett sådant övergrepp som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförligt med samlag. Den gärning som hovrätten funnit styrkt bedömdes därför som sexuellt övergrepp mot barn och inte våldtäkt. (II) Högsta domstolen fann, med hänvisning till att den sexuella handlingen hade bestått i en kortvarig beröring av målsägandens könsorgan och inte till någon del hade inneburit penetration, att den tilltalade inte hade gjort sig skyldig till vad som brukar förstås med ett oralt samlag. Inte heller i övrigt fann Högsta domstolen anledning att bedöma handlandet som ett sådant övergrepp som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförligt med samlag. Den gärning som hovrätten funnit styrkt bedömdes därför som sexuellt övergrepp mot barn. Med anledning av detta rättsfall förtydligades det i senare förarbeten att orala övergrepp bestående i att någon med tunga vidrör en kvinnas underliv kan utgöra en handling jämförlig med samlag, oavsett om penetration skett eller inte (se prop. 2012/13:111 s. 38).

Min bedömning

I förarbetena har som exempel på en sexuell handling, som i de flesta fall inte kan anses jämförlig med samlag angetts att gärningsmannen "onanerar på offret". Högsta domstolen har i NJA 2008 s. 482 (II) funnit att den sexuella handlingen att onanera åt en annan person i de flesta fall inte utgör ett sådant

övergrepp som ska rubriceras som våldtäkt. Hovrätten har i det nu överklagade målet hänvisat till detta som grund för sin bedömning att den sexuella handling som hovrätten funnit utrett att AH har begått inte är jämförlig med ett icke-frivilligt samlag.

Att det inte är sexualhandlingens tekniska karaktär utan kränkningens allvar som avgör avgränsningen för våldtäktsbestämmelsen är klargjort genom de lagändringar som genomfördes år 2013. En objektiv bedömning av relevanta omständigheter ska därför alltid göras för att avgöra om den sexuella handlingen i det enskilda fallet typiskt sett innebär en sådan lika allvarlig kränkning som den som kan uppkomma vid ett påtvingat samlag. Eftersom det rör sig om en bedömning av allvaret i intrånget i den personliga integriteten, kan den sexuella handlingen inte ses isolerad utan måste sättas in i det sammanhang där den förekommer.

I det nu överklagade målet består den sexuella handlingen av beröring med fingrar innanför de inre blygdläpparna mot slidmykning och slemhinnor. Det är inte utrett att beröringen i något fall innefattat penetration av någon kroppsöppning, men däremot har det varit frågan om beröring inuti målsägandenas könsdelar. Det har i det avseendet varit frågan om ett inträngande i kropparna, även om slidkransen inte har passerats (jfr Svea hovrätts dom den 7 december 2018 i mål B 4591-18).

Det har gällt dokumenterade beröringar av det beskrivna slaget under några sekunder (åtalspunkterna 8, 9, 10 och 21), 35 sekunder (åtalspunkten 2), 20 sekunder (åtalspunkten 4) och 80 sekunder (åtalspunkten 14). Det är alltså beröring med en viss varaktighet.

Redan själva beröringen utgör, enligt min uppfattning, en så allvarlig kränkning av målsägandenas sexuella och personliga integritet att gärningarna bör rubriceras som våldtäkt.

I det här fallet tillkommer det ytterligare kränkande inslaget att AH har dokumenterat de sexuella handlingarna på film. Dokumentationen är mycket närgående. Filmningen av övergreppen utgör ett omedelbart led i utövandet av den sexuella handlingen och det är min uppfattning, till skillnad från hovrättens, att den ska vägas in i bedömningen av det sammanhang där den sexuella handlingen förekommer.

I de avgöranden från Högsta domstolen år 2021 som gällde rubriceringsfrågan om våldtäkt mot barn eller sexuellt övergrepp mot barn (enligt ovan) har Högsta domstolen, i de fall ett agerande har skett på distans, funnit att den omständigheten att en dokumentation av övergreppet har skett måste särskilt beaktas vid avgörande av frågan om handlingen i det enskilda fallet typiskt sett inneburit en kränkning som är lika allvarlig som den som kan uppkomma vid ett samlag. Med stöd av detta ställningstagande är det min uppfattning att filmningen i det nu överklagade målet bör inverka när kränkningens allvar

bestäms. Att allvaret i intrånget i målsägandenas personliga integritet har ökat genom att de sexuella handlingarna dokumenterats med närgångna filmer står enligt min uppfattning vid en objektiv bedömning klart.

De redovisade omständigheterna innebär att det nu överklagade målet inte är jämförbart med rättsfallet NJA 2008 s. 482 II som hovrätten hänvisar till i sin dom. Omständigheterna kring de sexuella handlingarna är allvarligare i det nu aktuella fallet. Jag konstaterar dessutom att lagstiftningen till skydd för den sexuella integriteten har skärpts sedan år 2008 genom det tydliga fokus på kränkningens allvar som lagstiftaren har vinnlagt sig om ska gälla för avgränsningen av våldtäktsbrottet. Min uppfattning är, med hänsyn tagen till att våldtäktsbestämmelsen ska vara reserverad för de mest allvarliga sexuella kränkningarna, att det i det nu överklagade målet är frågan om sexuella handlingar som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförliga med ett påtvingat samlag och därmed att gärningarna ska rubriceras som våldtäkt.

Något utrymme för att bedöma gärningarna som mindre grova fall av våldtäkt finns enligt min uppfattning inte (6 kap. 1 § andra stycket brottsbalken). Bestämmelsen om mindre grovt brott ska användas endast i undantagsfall där omständigheterna klart avviker från vad som normalt är fallet vid denna brottstyp. Det är samtliga omständigheter vid brottet som ska beaktas när bedömningen görs. (Se prop. 2004/05:45 s. 53 och 138.) I de här fallen har den sexuella handlingen bestått av ett inträngande i målsägandenas kroppar. Det är, till skillnad från i NJA 2008 s. 482 I, inte frågan om kortvariga händelseförlopp som frivilligt avbrutits av den tilltalade. Målsägandena har i det nu överklagade målet varit utsatta på grund av sömn utan varje förmåga att värna sin kroppsliga integritet. Det finns vidare, till skillnad från i nämnda rättsfall, tillkommande förödmjukande och förnedrande inslag som består i att AH har filmat övergreppen och vidare, beträffande gärningarna i åtalpunkterna 9 och 10, har klippt upp målsägandenas byxor för att komma åt deras underliv.

Gärningarna i åtalpunkterna 2, 4, 8, 9 10, 14 och 21 bör sammanfattningsvis rubriceras som våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första stycket brottsbalken. Vid en sådan bedömning bör en ny påföljd dömas ut för den samlade brottsligheten.

Skälen för prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att målet med hänsyn till det allmänna intresset av tillgång till omfattande och vägledande prejudikatbildning bör prövas av Högsta domstolen (Peter Fitger m.fl., Rättegångsbalken – en kommentar på internet, 54 kap. 10 §).

Det behövs ytterligare praxis från Högsta domstolen i frågan om vilka sexuella handlingar som är så allvarliga i kränkningshänseende att de är jämförliga med samlag och därmed om hur våldtäktsbrottet ska avgränsas. Behovet av

vägledning görs med beaktande av de lagändringar som genomfördes år 2013 i syfte att förtydliga kränkingsgradens betydelse för våldtäktsbrottets avgränsning.

I det här fallet är det av särskild vikt att få vägledning om vilken betydelse beröringens tekniska karaktär (jämförelsen med onaniberöring enligt hovrättens dom) ska ha för bedömningen av kränkingsgrad när det varit frågan om beröring inuti målsägandenas könsdelar, dels vilken betydelse som dokumentationen på film har när frågan om den sexuella handlingens allvar bestäms.

De förslag till ändringar avseende straffbestämmelsen om våldtäkt som nyligen lämnats i en lagrådsremiss förändrar, med hänsyn till omständigheterna i det här enskilda fallet, enligt min bedömning vare sig behovet av klargörande eller möjligheterna att göra vägledande uttalanden med generell räckvidd för den framtida rättstillämpningen.

Jag kan inte se att det finns något prejudikatintresse i att Högsta domstolen, om gärningarna rubriceras som våldtäkt, prövar frågan om påföljd. Påföljdsfrågan kan i förekommande fall istället prövas av hovrätten. Jag föreslår därför att Högsta domstolen med stöd av 54 kap. 11 § rättegångsbalken meddelar ett partiellt prövningstillstånd för besvarande av prejudikatfrågan och vilandeförklarar frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt. Målet kan då avgöras utan huvudförhandling.

Bevisuppgift

Jag åberopar preliminärt uppspelning av filmer som visar de sexuella handlingarna (cirka 45 min speltid totalt). Jag ber dock om att få återkomma med slutlig bevisuppgift för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

Petra Lundh

Eva Bloch

Kopia till:

kammaråklagare Helena Nordstrand, och assistentåklagare Fanny Blommé
Söderorts åklagarkammare (AM-70446-20)
Utvecklingscentrum